

generatie, die dat verleden van strijd en zegen niet dan bij overlevering kent en in de genieting van de verkregen zegeningen dreigt te verzeten hen, aan wie ze, naast God, te danken zijn. Groen is voor hen een figuur uit het verleden en niet meer, of althans te weinig, de man, wiens grootsche arbeid nog in het heden de rijkste betekenis heeft. Men is er zich niet van bewust, gelijk de anderen dat wisten, dat in Groen's geschriften een onschatbare rijkdom ligt aan materiaal, dat voor den beginselstrijd in het heden nog zijn volle waarde heeft, dat van Groen te leeren valt belijden en beleven, beginselvastheid en belijning en dat een zich verdiepen in Groen's gedachte en in de geschiedenis van zijn leven beteekent verheldering van inzicht in de praktijk van het leven des geloofs.

Daarom is het noodig, dat onze tijd tot de kennis aangaande Groen wordt teruggebracht en het is een verblifdend verschijnsel, dat allerwege onder ons de Groen-studie wordt ter hand genomen. Er verscheen een nieuwe editie van zijn „Ongeloof en Revolutie“, met de uitgave van zijn Brieven werd een aanvang gemaakt, in onderscheiden artikelen werden zijn denkbeelden opnieuw aan de orde gesteld — alles bewijst, hoezeer men gevoelt de waardij, die in grondige kennis omtrent Groen's betekenis gelegen is.

Dit besef nu staat ook achter deze tentoonstelling. En dat geeft allereerst haar haar groot belang. Wie deze keurig verzorgde expositie bezichtig, krijgt een voortreffelijke indruk van den persoon en het werk van Groen: de papieren, de bescheiden, de brieven, die hier uitgespreid liggen vertellen, welsprekend in hun soberheid, wie Groen is geweest en wat groote dingen God door hem heeft gedaan. „Het zijn“ om een woord van Groen zelf te gebruiken, „de herinneringen, de verhevene herinneringen, die verbonden zijn aan dat schijnbaar niets beteekenende, die de verbeelding wieden doen aanschieten, die het gevoel in vlam zetten“. Door een brief, dien men daar voor zich ziet, een officieel stuk, dat van Groen's hoogen staat getuigt, de gansche serie geschriften, schiet inderdaad de verbeelding wieden aan; men gaat Groen zien als staatsman, geleerde, vriend, echtgenoot, hovenier als „Evangelie-bijder“, als Christen, wien hij zeldzame grootheid van geest, kenmerkte een schier kinderlijke eenvoudigheid van hart. En men heeft een les der historie gehad, onvergetelijk.

Met groote toewijding is op deze tentoonstelling samengebracht, wat een beeld geven kan van Groen en zijn werk. We kunnen niet alles opsommen, wijzen slechts op enkele dingen. Eerlang zal een volledige catalogus verschijnen van alles wat hier geëxposeerd is geweest en dan heeft elke belangstellende een compleet overzicht.

Allereerst liggen er een aantal stukken, die heen wijzen naar Groen's jeugd: keurig geschreven schoolwerk, een proeve van Dermouts catechisatieles, getuigenschriften van de Nutsschool, die hij bezocht. Voorts het testimonium van de bekroning zijner prijsvraag-verhandelingen, zijn beide doctors-bullen, zijn aanstelling bij het kabinet des konings. Een merkwaardig specimen van deze rubriek is vooral de „Excerpta Borgeriana de Historia Philosophiae“. Groen's dictaat van het college van Prof. Borger, dat proeve is van de zorgvuldigheid, om welke hij reeds in zijn studententijd bekend was.

Dan komen de brieven, van zijn vrienden, van en aan officiële personen, een pracht-collectie portretten, waaronder zeer zeldzame, een aantal familiebescheiden en enkele benoemingsstukken (ridder Ned. Leeuw, Commandeur Ned. Leeuw, Staatsraad in buitengewonen dienst).

Onder deze tentoongestelde brieven nemen een bijzondere plaats in, die, welke tot de collectie Wormser behooren. En, als we daarvan iets meer zeggen, is het, om eventuele bezoekers vooral op die brieven opmerkzaam te maken. Ze zijn meest van de hand van Groen's vrouw, de edele, eminente Vrouwe van de Hoop van Slochteren, die door haar krachtig geloof en alles-overspannende liefde, de teerheid van haar hart en den adeldom van haar karakter van zoo onschatbare betekenis is geweest in en voor Groen's leven. Niet zonder reden heeft Allard Pierson gezegd, dat „Groen is gekomen, waar hij is gekomen, aan een vrouwelijke hand“.

Opmerkelijke van deze brieven is, dat ze Mevr. Groen's mededeelingen bevatten aan den trouwen vriend Wormser, over Groen's laatste levensdagen. En dan straalt er in haar geloofskracht, die glanst over de donkerheid van den dood. Treffend b.v. is wat ze schrijft, na Groen's heengaan: „'t gemis is zoo groot, maar heerlijk en helder 't uitzicht. Gods hulp en genade zullen niet ontbreken, waar wij die in 't gevoel van behoefte waarlijk zoeken“. En een sprekend getuigenis van haar groote liefde, maar ook van haar rijk geloof in den brief, die de tijding van Groen's sterven bevat: „Heden overleed mijn dierbare echtgenoot...., in het onwrikbaar geloof aan zijn Heer en Heiland, wien hij zijn leven gewijd heeft. De scheiding eener echt-verbintenis van 48 jaren met zulk een man vervult mijn ziel met diepen rouw. Alleen de troost des Evangelies en de hope eener zalige hereeniging lenigt mijne smart....“.

Hier, bij deze verzameling brieven, is het vooral, dat de verbeelding vleugelen aanschieft, want in de stille beschouwing van deze vergeelde papieren gaat voor den lezer Groen's rijke leven stralen in eenwigheidslicht en leert men verstaan, welke de bron is geweest van zijn kracht, temidden van miskenning en teleurstelling....

Op een afzonderlijke tafel liggen Groen's uitgaven. Behoudens enkele onuitgegeven stukken is de gansche serie compleet en, omdat zooveel mogelijk is getracht, ook de verschillende drukken der boeken en brochures samen te brengen, is deze collectie een betekenisvolle verzameling. Niet het minst door de catalogisatie van deze groep zal de tentoonstelling blijvende waarde hebben. We vonden er enkele zeldzame edities, o.m. het Register op Groen's Handboek van A. J. van Lummel en de kaartteekeningen van „Mr C...“ Door de medewerking van velen is deze mooie verzameling tot stand gekomen.

De vermelding van dit alles — zij het vluchtig — moge voldoende zijn om te bewijzen, wat we zeiden aan 't begin van dit artikel, dat de tentoonstelling ook belangrijk is, om wat tentoongesteld wordt. Zoowel voor hen, die zich met de Groen-studie bezig houden, als voor degenen, die als algemeen-belangstellenden komen, is hier veel te zien.

Niemand minder dan onze eminente Groen-kenner, Prof. Mr D. P. D. Fabius, heeft deze tentoonstelling bij het antirevolutionaire volk ingeleid. Hij deed dat in een kort, maar veelzeggend woord, dat we hier overnemen, ook, omdat het zoo precies de betekenis van de groote Groen-figuur in het licht stelt.

Groen van Prinsterer's leven, sinds hij zich had aangesloten bij de „sekte“, die „overal tegengesproken“ wordt (Handel, 28:22), is een martelaarslijden, een kruisweg geweest.

Een „Hollander van top tot teen“, zooals van hem Generaal Knop getuigde; aan wien niets on-Nederlandsch was, dan zijn Fransche voorname alleen, gelijk Mr Levy verklaarde; geloovig Christen; van harte verknocht aan het Calvinistisch beginsel, dat volgens Yruin den Nederlandschen Staat heeft gesticht; man van schitterende bekwaamheid, op wien reeds vóór zijn 25ste levensjaar het oog voor twee hoogleeraarszetels was gevestigd; staatsman van finen aanleg en zeer edel karakter; — deze man wordt immers in vereering omstouwd, in liefde gedragen, althans door alle Nederlandsche christenen, die zich geesteskinderen van de Hervorming noemen?

Hoe anders het geweest is!

Als een eenzame heeft hij geworsteld. Als „vreemdeling“ voelde hij zich, nog aan het einde zijns levens, in zijn Vaderland.

Ook heeft hij zich zijner armoede niet geschaamd; die veelteer uitgestald voor aller oog.

Thorbecke had eene school gevormd; maar hij? Zelfs had hij niet eene partij gesticht. Zijne geschriften vonden geen afrek. Hun inhoud werd zelfs door de Christelijke pers niet doorgegeven. Zelfs in Christelijke kringen was het vaak, alsof men beducht was voor zijn naam.

Nochtans wist hij, dat de bredere Christelijke kringen eens geestes met hem waren. Naar hen ging dan ook uit de liefde van zijn hart. „Het orthodoxe Volk (grootendeels door de vrees Gods voor het veldwinnend ongeloof tot dusver onbruikbaar is mij“ — zoo schrijft hij in roerenden eenvoud „waar ik getrouwd was, nooit ontrouw geweest“.

In de verwakking van „dat Volk, van die lui“, veelzins schapen zonder herder, ligt nog, onder God's zegen, alleen hope voor Nederland. Daartoe drage ook deze tentoonstelling bij.

En die vrucht kan zij ook opleveren, want — 't is een woord van Groen zelf als hij spreekt over beroemde vaderlanders — „...de grootheid, blijkbaar in daden en geschriften, behoeft niet onbekend voor ons te zijn en, als wij ze kennen, dan staat er voor hen een duurzame gedachtenis-zuil opgericht in onze dankbare harten...“

C. T.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Het communisme.

Steeds meer blijkt, dat er met de communisten niet te praten valt. Ondanks verdragen en vriendschapsbetuigingen beginnen de heeren uit Moskou, zodra zij ergens vasten voet aan wal hebben gezet, met hun agitatie en samenzweringen en vormen op deze wijze een gevaar voor elke staatkundige en maatschappelijke orde.

In zeker opzicht behoeft dit geen verwondering te wekken. De beginselen van Marx laten geen andere mogelijkheid open. Wie communist wil zijn en daar ernst mee maakt, moet noodwendig een gevaar voor den Staat zijn.

De Staat is in zijne oogen het klasse-instituut der kapitalisten, waardoor alle maatschappelijke verhoudingen worden gehandhaafd.

Het gezag is niet anders dan het recht van den

sterkste en wie zich dus van dat gezag meester kan maken toont daarmee de sterkste te zijn en dus het recht te hebben.

De revolutie is in dit stelsel dus niet iets bijkomstigs of willekeurigs, maar integendeel een der hoofdkenmerken.

Dat men dit zelf goed begrijpt en er ook naar handelt, blijkt uit een bericht in „De Standaard“, dat we hier laten volgen.

„De communistische internationale heeft een nieuw officieel ontwerp-program gepubliceerd, dat op 25 Mei j.l. te Moskou is aangenomen en voor alle revolutionaire partijen in de wereld geldt.

Het program geeft den massa's den raad de unie van Soffjet-republieken als het eenige vaderland te beschouwen en vooral krachtig te werken voor revolutie in Engeland, de Vereenigde Staten en Duitschland.

Het program wijdt vrij veel aandacht aan de consolidatie van de revolutie, wellicht meer dan aan het verwerpen van de revolutie zelf.

Wanneer de bestaande regeeringen zijn omvergevoerd, aldus het program, moeten de communisten de fabrieken, banken, spoorwegen en kerkelijke eigendommen verbeurd verklaren. Alle openbare schulden en particuliere schulden aan kapitalisten moeten nietig worden verklaard. Zij moeten ook de voorraanstaande leden uit de middenklasse vernietigen, evenals generaals, officieren en andere notabelen. „Een aantal van hen kan misschien gespaard worden wegens hun organisatie-talenten“. Ook technische specialisten moeten gespaard blijven, omdat zij noodig zijn voor een constructieve politiek. Alle partijen, met uitzondering van de communistische, moeten onthouden worden.

Daarna wekt het program nog op om het geestelijk leven in handen te nemen, alsmede de dagbladen, drukkerijen en theaters te bezetten.

Wordt er weerstand geboden dan zal een periode van militant communisme noodig zijn.

Wat dit laatste beteekent weten we door de berichten uit Rusland al vrij nauwkeurig.

Wisten we het niet dan zouden de methoden van het enige communistische Kamerlid dat we hebben, ons kunnen inlichten.

Dit heerschap gebruikt, althans naar „Het Volk“ meldt, zeer duidelijke argumenten en heeft, om in een vergadering eene dame tot zijn zienswijze over te halen haar neergeveld met een knuppel. Het doel enigszins vreemd aan van dezen held te lezen, dat hij zoo ongeveer in iedere vergadering der Tweede Kamer het woord voert.

Steeds meer blijkt trouwens, dat in vertegenwoordigende en regeerende colleges methodes mogelijk zijn en personen optreden, die in fatsoenlijk gezelschap gewoerd worden. Het zou zeer zeker in 't belang van land en stad zijn als dit niet mogelijk was.

Ook in het dulden van het communisme kan men te ver gaan en gaat men te ver.

In een tijd waarin alle grondslagen schijnen te wankelen en zooveel alle houvast verliezen, kan men niet straffeloos een maatschappij en staat onthoudende leer laten prediken en men kan dit te minder wanneer gelijk in Oost-Indië met een handjevol menschen een bevolking van ruim 40 miljoen binnen de perken der wet gehouden moet worden.

Zelfs de tooverwoorden „democratie“ en „parlementaire stelsel“ hebben niet een inhoud, die zoo kostbaar is, dat in elk geval de doorvoering verzekerd moet wezen.

E. VISSER.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Pers-stemmen.

Het geval-Prof. J. du Plessis in Zuid-Afrika.

Uit Zuid-Afrika ontvingen we enkele brieven naar aanleiding van het geval-Prof. J. du Plessis.

Daarin werden ons eenige vragen gesteld, welke wij hopen te beantwoorden.

Wij zagen echter uit naar meer licht vóór we ons een voorstelling konden vormen.

Nu schrijft prof. J. A. du Plessis van Potchefstroom in „Die Kerkblad“ van 15 Mei 1928 over zijn naamgenoot prof. J. du Plessis van Stellenbosch en verschaft daarin gegevens, waardoor de konstellatie ons veel duidelijker wordt.

Wij nemen hier zijn artikel in zijn geheel over.

Daar bestaan nu tengevolge van die jongste ontwikkelinge, waarvan ek in die vorige „Kerkblad“ melding gemaak het, 'n kriesis in die Ned. Geref. Kerk. Drie Sinodes het nou gehandel oor „Het Zoektielt“ en Prof. du Plessis.

Hier volg die besluit van die Natalse Sinode:—

„Die Kurator van die Kweekskool gee verslag wat met dank aangeneem word. Op hierdie stadium moes die volgende beskrywingspunt bespreek word: „Die Sinode spreek sig uit vir stipte handhawing van die leer van ons Kerk by die onderwys aan die Teologiese Kweekskool op Stellenbosch waar die leeraars vir die Kerk opgelei word“, maar op voorstel van dr. Besselaar word die volgende besluit aangeneem: „Gehoor die diskussie en voorgelees privaat korrespondensie deur ons verteenwoordiger op die Kweekskool Kuratorium besluit hierdie vergadering (a) van die beskrywingspunt af te stap en (b) sy volle vertrone uit te spreek dat ons verteenwoordiger op die Kuratorium sal staan by die gees en strekking van die beskrywingspunt.“

Dan
Die S
aan die
Formule
in die
Ring va
leerstelli
logiese
der Ker
licht“ e
volgende
En l
Sinode:
„(1) I
geneem
„Het Ze
die ong
in die
„(2)
lende
redakte
geopenb
April 19
„(3)
hoogleer
die N.G.
uitmaak
Kerk ho
nisskrift
„(4) I
die Kur
licht“
„Wees
uit dat
Ring en
omange
noemde
brei sal
wat dies
dit nie
toekomst

Die l
dat dit
Wat
is sal
Die l
aan „De
1. 'n
aan die
muliere
2. Ver
om te
leerstelli
3. Di
die volg
punte te

Hierdi
dinge
verklari
Die S
enige af
punte l
ding gel
lang.
Die t
gestel, g
van bes
dwalings
lings to
belas sa
predikar
Trans
is beslis
sal h
Vrystaat
was in
Transva
die rigti
Ek kw
Kerk va
is in tr
Die N
punt g
ratore e
kan ont
Daar
kinge re
baar dra
optrede
matigde
te bew
Ook
'n kries
kan uit
wat „H

Dit is
voorstel
Geref. K
helderhe
Die s
en die
daarmee
die nat
menslike
Ous s
1) Is
2) Is
In ve
die Insp
mens d
oordeel
Skrijf er
oor die
In ve
van die
zekere v
walvis,